

תוכן עניינים

1	פרק 1: חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים
1	1. הרקע העקרוני והנורמטיבי של החוק
7	פרק 2: האחריות המוחלטת
7	1. הדין
11	2. סיכום
13	פרק 3: הגבלת זכאותם של נפגעים
13	1. כללי
(49)26	2. זכאותו של נוהג- ברכב ללא ביטוח- לתבוע פיצויים
27	3. תביעת תלויים לפיצויים במסגרת חוק הפיצויים
31	פרק 4: עיקרון ייחוד העילה
47	פרק 5: תאונת דרכים
47	1. כללי
49	2. "מאורע"
63	3. נזק גוף
(7)66	3.1 נזק נפשי
90	3.2 נזק פיזי
97	3.3 סיכום
98	4. "עקב שימוש ברכב"- הקשר הסיבתי

109	4.1 הקשר הסיבתי- משפטי על-פי הלכת שולמן
111	4.2 הקשר הסיבתי לאחר תיקון מס' 8
114	4.3 מבחן הסיכון
121	4.4 "מעשה שנעשה במתכוון..."
129	4.4.1 מה דינה של התאבדות?
	4.4.2 היחס בין הוראת סעיף 1 לבין הוראת סעיף
133	7
135	4.4.3 כוונה מהי?
137	4.4.4 מה דינו של מתאבד לקויי נפש?
140	4.4.5 פעולת איבה
	4.4.6 "תאונה במתכוון" כמשמעותה בסיפת סעיף
(1)140	1 לחוק
141	4.5 ניתוק הקשר הסיבתי
151	4.5.1 רשלנות רפואית וניתוק הקשר הסיבתי
161	4.6 ריחוק הנזק במסגרת חוק הפיצויים
164	4.7 ריבוי מעוולים במסגרת חוק הפיצויים
166	5. רכב מנועי
166	5.1 הגדרת "רכב מנועי" טרם תיקון מס' 4
166	5.2 דברי ההסבר לתיקון מס' 4
167	5.3 הגדרת ה"רכב מנועי" כיום
169	5.3.1 ההגדרה הבסיסית
174	5.4 חבות מכוח פוליסה
177	5.5 כלי רכב שונים במבחן הגדרת "רכב מנועי"
177	5.5.1 טרקטורון
178	5.5.2 מעלית

179	5.5.3 מלגזה
	5.5.4 האם קורקינט המשמש ככלי משחק לילדים, המונע על-ידי מנוע נבזין, הינו, רכב מנועי?"
181	
(24)181	5.6 מצבי הריבוי
182	5.7 מצבי המיעוט
183	5.8 סיכום
184	6. השימוש ברכב
185	6.1 הגדרת ה"שימוש ברכב" לאור תיקון מס' 8
(18)196	6.2 דרכי השימוש ברכב
(18)196	6.2.1 נסיעה
199	6.2.2 כניסה וירידה מהרכב
(4)204	6.2.3 חניה
210	6.2.4 טיפול דרך או תיקון דרך
(3)218	6.2.5 הידרדרות או התהפכות של הרכב
	6.2.6 התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו
219	
220	6.2.7 טעינה ופריקה
226	6.2.8 מיהו משתמש
(6)226	6.3 סיכום
(1)228	7. הלכות בת-משפט
	7.1 על התובע להוכיח כי מותו של המנוח נגרם עקב שימוש ברכב
(1)228	

- 7.2 קשר סיבתי-עובדתי בין הסטיה לבין הפגיעה
מהברזל הבולט- התובעת הרימה את נטל ההוכחה
(1)228 כי האירוע הנ"ל נופל בגדר תאונת דרכים
- 7.3 מנסיבות התאונה עולה כי התובע נפגע במסגרת
עבודתו במוסך ועל-כן אין התאונה באה בגדר
(1)228 תאונת דרכים" כהגדרתה בחוק הפיצויים
- 7.4 קריסת הנגרר אינה קשורה לתכליתו
התעבורתית אלא לטיפול בו לאחר שסיים את
תכליתו התעבורתית ולאחר שהחלק המניע נפרד
ממנו ונסע לדרכו. את הטיפול בנגרר לאחר תום
תכליתו התעבורתית יש לבדוק לפי כללי הרשלנות
(1)228 הרגילים
- 7.5 "התנתקות או נפילה"- הנחת כלוב על שיני
(2)228 מלגזה
- 7.6 לא אחת נקבע שגירסה ראשונית של נפגע
משקפת בדרך-כלל את הנסיבות שאירעו בפועל.
גירסה ראשונית זו היא גירסה נטולת עצות
וספקולציות, והיא ניתנת כדי שאפשר יהיה לטפל
(2)228 בנפגע כראוי בהתחשב באופן התאונה ובסוג הפגיעה
- 7.7 טרקטורון מסוג "בובקט"- האם נכנס לגדרו של
(2)228 "רכב מנועי"
- 7.8 "טיפול דרך" למול טיפול שנעשה בחצריו של
המעביד- אין המדובר בתאונת דרכים על-פי חוק
(2)228 הפלת"ד
- 7.9 "הכניסה" לרכב "והירידה" ממנו
(2)228

- 7.10 האם מוות שנגרם מסיבה לא ידועה בעת נסיעה
 בטרקטור מהווה "תאונת דרכים"? (3)228
- 7.11 האם נהג מונית אשר בתחילת יום עבודתו עצר
 את מוניתו בצד הדרך במקום חניה מותר, והמתין
 לקבלת הזמנת נסיעה מתחנת המוניות שלו, נחשב
 כ"משתמש ברכב" לצורך חוק הפיצויים לנפגעי
 תאונות דרכים? (3)228
- 7.12 הטענת מכולה- קבלת התביעה (3)228
- 7.13 האם יש לראות בהסרת ברזנט, שהביאה
 לפגיעה, כחלק מהטעינה והפריקה (3)228
- 7.14 האם קשירת חבילת עצים לזרוע של מנוף
 המורכב על משאית ומופעל בכוח המיכני של הרכב,
 הינה "תאונת דרכים"? (4)228
- 7.15 חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים לא נועד
 לחול על טיפול במכשיר חקלאי המחובר לטרקטור,
 שעה שזה נעשה במנותק מפעולת נסיעה וירידה מן
 בטרקטור או מפעולת עליה לטרקטור לשם המשך
 נסיעה (15)228
- 7.16 כדי לקבוע אם בתאונת דרכים עסקינן יש
 לבחון אם השימוש שעשה התובע ברכב היה למטרות
 תחבורה. במילים אחרות, האם הסיכון שהתממש
 הוא "סיכון תעבורתי" הקשור לפעולה תעבורתית (24)228
- 7.17 היחס בין "הפריקה והטעינה" לבין "הירידה"
 מהרכב (39)228
- 7.18 חניה בחניה אסורה (47)228

- 7.19 האם "תיקון דרך" הינו בבחינת "תאונת דרכים"? (47)228
- 7.20 "תאונה במתכוון" (47)228
- 7.21 האם מדובר בתאונת דרכים בה נפגע התובע אנושות עת היה הולך רגל? או שמא מדובר בתאונה בה התובע נהג באופנוע בלא שהיה לו רישיון נהיגה ובהיעדר ביטוח? ומכאן, האם מדובר באירוע מבוים (הונאת ביטוח) בו האופנוע נלקח ממקום האירוע, בהנחה כי התובע נהג באופנוע עובר תאונה (47)228
- 7.22 הדיפה מסויימת של רכב האמצעות רכב אחר המתנגש בו קורת בחלקם ניכר מן בתאונות, והדבר אינו עולה בקנה אחד עם סעיף 1 לחוק הפיצויים שכן, הבנה אחרת של מושג ההידרדרות בחוק תוביל לכך שכל נזק גוף הנגרם מעקב התהפכות, הידרדרות והינתקות באשר היא, יפוצה במסגרת חוק הפיצויים (48)228
- 7.23 האם פגיעתו של התובע בעת שהתפוצץ ברכבו צינור מים וממנו נפגע הינה תאונת דרכים (48)228
- 7.23 האם פגיעתו של התובע בעת שהתפוצץ ברכבו צינור מים וממנו נפגע הינה תאונת דרכים (48)228
- 7.24 אין לכלול במסגרת התיבה "נסיעה" פעולות תיקון תקר בחצרי הבית אשר קדמו לה (48)228
- 7.25 אין בעובדה ששדעת ההגעה לחדר המיון הינה כ- 4 שעות לאחר האירוע הנטען, כדי לערער את גרסת התובע והנהג (49)228

- 7.26 יש לראות בנסיבות העניין כפי שבאו בפני בית- המשפט, בירידתה של התובעת מהרכב, חלק אינטגרלי מהשימוש בו למטרה תחבורתית, שכן יציאתה מהרכב (לאחר הכניסה אליו) הייתה קשורה במטרת נסיעתה- איסוף חפצים ששכחה בביתה הנחוצים לה לעבודתה- וכוונתה היתה לחזור לרכב מיד בסמוך לאחר מכן ולהתחיל בנסיעה (49)228
- 7.27 פעולת סגירת מכסה תא המטען, לפני תחילת הנסיעה ושעה שהרכב היה עומד, חונה ומנועו כבוי, אינה מהווה "שימוש" ברכב מנועי למטרת תחבורה 2.28 כאשר נהג רכב שומע רעש מרכבו ומחליט לבדוק את פשר הרעש, טרם התגבשה ידיעה ודאית כי אותה תקלה תאפשר המשך בנסיעה ברכב (50)228
- 7.29 כדי לבחון אם התובע סיים את הירידה מהרכב או שעודו מתשמש בו, כך גם נקבע בפסיקה, יש לבדוק את נסיבות האירוע לפי מבחנים פסיים ומהותיים. המבחנים הפיסיים עוסקים בשאלת סמכות הזמן והמקום, היינו, בפער הזמנים שבין הירידה לבין הפגיעה, ובמרחק שבין הנפגע לבין רכבו. והמבחנים המהותיים עוסקים בשאלת הקשר שבין הירידה מן הרכב לבין השימוש בו (50)228

- 7.30 גם אם כוונת הנפגע הייתה לגרור את הרכב הפרטי באמצעות משאית הגרר, בסיום הדחיפה הידנית, ולאחר שיצליח להביא את הרכב למיקום ולזווית שיאפשרו את ביצוע הגרירה, הרי שלב מקדים זה אינו נכנס להגדרת "גרירה", כך שהפגיעה אירעה תוך כדי דחיפתו הידנית של הרכב הפרטי (51)228
- 7.31 משנקבע כי התאונה ארעה תוך כדי ביצוע פעולת הטעינה ובטרם סיומה, עולה המסקנה כי אין עסקינן ב-"תאונת דרכים" (51)228
- 7.32 לצורך ההכרעה האם פעולה נתונה באה בגדר "שימוש ברכב מנועי", נודעת נפקות אך ורק להבחנה בין דרכי שימוש שנמנו ברשימה הסגורה לבין דרכי שימוש שלא נכללו בה (51)228
- 7.33 האם נפגעים בתאונות דרכים קלות אינם זכאים לפיצוי בגין כאב וסבל? (52)228
- 7.34 התובע נפגע עת ניסה לכוון את חבילת הברזל, שהיתה תלויה על זרוע-הטלסקופ, כאשר הזרוע היתה במצב סטטי, ותוך כדי כך איבד את שיווי משקלו, נפל ונחבל - האם מדובר ב"תאונת דרכים"? (56)228
- 7.35 במקרה דנן, פעל מנוע המחפרון כאשר הנתבע 1 שילב להילוך רוורס באופן הקשור ישירות לעצם השימוש ברכב - האם עסקינן בשימוש שנעשה לצורכי נסיעה? (72)228

- 7.36 התובע, נפגע בראשו ובפניו בתאונה שארעה במהלך עבודתו בהתקנת קו צינור נפט - האם האירוע בו נפגע התובע בא בגדר תאונת דרכים? (86)228
- 7.37 מה היתה מטרת עלייתו של התובע לארגז המשאית? (96)228
- 7.38 ממכלול העדויות שהוצגו בפני בית-המשפט, טופס המידע המשטרתי וכן המסמכים הרפואיים שנערכו בסמוך מאוד לאחר קרות האירוע עולה כי נסיבות האירוע הינן כפי הנטען על-ידי התובע (121)228
- 7.39 האם תאונת הרכבת הינה תאונת דרכים? (137)228
- 7.40 בתחרות בין הפריקה והטעינה שהוחרגו, לבין פעולה שמקיימת אחר אחת מדרכי השימוש המוכרות באותה ההגדרה, ידו של השימוש המוכר תהיה על העליונה ודי בו כדי להביא לתחולת החוק, כמובן בכפוף לקיומן של יתר הדרישות הקבועות בחוק (153)228
- 7.41 האם הוכח קיומו של "מאורע" שבו נגרם לתובעים נזק גוף ואשר הינו בבחינת "תאונת דרכים"? (164)228
- 7.42 האם ניתן לקבוע בנסיבות הוכחו, כי מדובר ב"שימוש ברכב מנוע", לנוכח החזקה הממעטת, שעניינה בפריקה וטעינה, כאשר לטענת הנתבעת, פעולת התובע מהווה חלק מפעולות הטעינה ומשכך אין המדובר ב"שימוש" כהגדרתו בחוק (185)228

- 7.43 במקרים בהם לא התקיים מגע פיזי, יש לבחון
 (203)228 האם הנזק נגרם "עקב" השימוש ברכב מנועי
 7.44 הצדדים חלוקים בשאלת הנסיבות (תאונת
 (217)228 "פגע וברח"), החבות על-פי חוק הפלת"ד וגובה הנזק
 7.45 האם פגיעת התובעת ברגלה, בעת שביקשה
 להכניס את בנה התינוק לכסא הבטיחות במושב
 באחורי ברכב לצורך התחלת הנסיעה מהווה
 (224)228 "תאונת דרכים" לפי חוק הפלת"ד?
 7.46 התובעת נפגעה בעקבות הדרדרות הרכב לאחר
 שיצאה ממנו בעת שהוא נותר מונע. מדובר בשימוש
 ברכב מנועי על-פי הוראות החוק והתאונה בה
 (240)228 עסקינן הינה תאונת דרכים כהגדרת המונח בחוק

- 229 **פרק 6: מטרות תחבורה**
 231 1. תיקון מס' 8
 235 2. הקושי הראייתי

- (1)236 **פרק 6 (1): תאונה שבה מעורבים מספר כלי רכב**
 1. מה פירושו של הביטוי "המגע" בסיפא של סעיף
 (1)236 3(ב)?

- פרק 7: תשלומים תכופים ותשלומים עיתיים לפי חוק**
 237 **פיצויים לנפגעי תאונות דרכים**
 237 1. כללי
 237 2. תשלומים עיתיים

238	2.1 בקשה לשינוי החלטה
243	2.2 חישוב הפיצוי העיתי לתלויים
246	3. תשלומים תכופים
248	3.1 המסגרת הדיונית בבקשה לתשלום תכוף
(1)260	3.2 קבלת בקשה לתשלום תכוף
17(138)260	3.3 דחיית הבקשה לתשלום תכוף
(181)260	4. הצעת חוק דיני ממנות (הקודיפיקציה)
	5. מהם השיקולים ומהן אמות-המידה לפסיקת תשלום תכוף בתביעת פיצויים כאשר עסקינן בבקשה לתשלום תכוף ולאחר שכבר שולמו בעבר כספים כתשלומים תכופים
262	
263	פרק 8: מומחים רפואיים
265	1. מיהו מומחה?
268	2. "נושא רפואי אחר"
269	3. מתי יש למנות מומחה רפואי
273	4. מסמכים שניתן להגיש למומחה ברפואי
275	4.1 העברת מסמכים למומחה
279	4.2 מסמכים שאין למסור למומחה
282	4.3 העברת חומר למומחה לאחר מתן חוות הדעת
287	5. חקירת מומחה
293	6. קביעת דרגת נכוטת על-פי דין אחר
300	6.1 נכות זמנית ונכות יציבה
303	6.2 אימתי ניתן יהא להביא ראיות לסתור – כללי
(1)304	6.2.1 נטל ההוכחה

	6.2.2 מקרים בהם קיבל בית-המשפט את הבקשה והתיר להביא ראיות לסתור	(2)304
	6.2.3 מקרים בהם קיבל בית-המשפט חלקית את הבקשה והתיר להביא ראיות לסתור	32(34)304
	6.2.4 מקרים בהם דחה בית-המשפט את הבקשה ולא התיר להביא ראיות לסתור	52(46)304
	7. פסילת מומחה ומינוי מומחה חלופי	305
	8. האם יש בתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956 כדי לכבול את ידיו של מומחה רפואי שמונה על-ידי בית-המשפט בהתאם לסעיף 6א לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים בכל הקשור לקביעת אחוזי הנכות	305
	9. סיכום	(37)306
	פרק 9: חוק הפיצויים וחוק הביטוח הלאומי	307
	פרק 9(1): זכות חזרה (סעיף 9 לחוק)	(1)312
	1. הדין	(1)312
	2. קבלת הודעה לצד שלישי	(2)312
	3. חבותה של קרנית לשלם לנפגע (בהתקיים המקרים המנויים בסעיף 12 לחוק הפיצויים) היא מוחלטת ואינה תלויה ב"אשם מוסרי", אך זכות החזרה שלה מותנית בקיומו של אשם בהתנהגותו של המשתמש ברכב או מי שהתיר את השימוש בנסיבות בהן נשללת הזכאות על-פי הדין	(23)213

313	פרק 10: קרנית
317	1. זכות החזרה של קרנית
	2. סעיף 12(א) לחוק הפלת"ד קובע כי קרנית תפצה את הנפגע הזכאי לפיצויים לפי חוק זה, ואין בידו לתבוע פיויים מאת המבטח מחמת שהביטוח הקיים לרכב אינו מכסה את החבות הנדונה
320	3. סעיף 152(א) לחוק הפלת"ד קובע, כי תפקידה של הנתבעת לפצות נפגע הזכאי לפיצויים לפי חוק זה ואין בידו לתבוע פיצויים מאת המבטח מן הטעם שהנוהג האחראי לפיצויים אינו ידוע. לפיכך, בכדי שהנתבעת תהא חייבת בפיצוי התובעת בגין נזקיה, על בתובעת להוכיח הן, כי נפגעה בתאונת דרכים, כמשמעות המונח בחוק הפלת"ד והן שזהות נהג הרכב הפוגע אינה ידועה לה
(22)320	4. מקום בו אין הנפגע בתאונה יכול להיפרע מהמבטח בשל העילות הנקובות בסעיף 12 לחוק הפיצויים, נכנסת קרנית לתמונה והיא אחראית לפצות את הנפגע בסכומים אותם היה אמור המבטח לשלם לנפגע. על-פי סעיף 12(א) לחוק הפיצויים, חייבת קרנית "לפצות נפגע הזכאי לפיצויים על-פי חוק זה". זכאותו של הנפגע נקבעת, בין היתר, גם על-פי סעיף 2(א) שם נדרש כתנאי לפיצוי מאת המבטח, כי מדובר בנפגע ישראלי וברכב ישראלי
(37)320	

5. לאורך השנים, פירשו בתי-המשפט את סעיף 12(א)(1) באופן מחמיר הדורש מן הנתבע להוכיח במאזן הסתברויות ששקד שקידה סבירה בנסיון לאתר את הנהג התובע
- (67)320
6. כידוע, אחריותה של קרנית, לפי סעיף 12 לחוק הפיצויים, צומחת רק מקום בו לא קיים מבטח אחראי. משזהותו של המבטח ידועה, אין מנוס מלדחות את התביעה כנגד קרנית
- (83)320
7. כשמדובר בתאונת פגע וברח יש ללא ספק להקפיד ולבחון בתשובת-לב את גרסת התובע שכן מה קל יותר מלטעון שאדם נפגע על-ידי רכב בלתי-ידוע, מה גם שבשעת חשיכה, כפי שהתובעים טענו במקרה זה, ושהרכב ררח ונעלם. בנסיבות כאלה קשה לקרנית להביא ראיות סותרות כדי להפריך את גרסתם של התובעים ולכן, כאמור, יש להקפיד עמם ולבחון את גרסתם בתשומת לב
- (90)320
8. ההלכה היא, כי יש להבחין בין תביעת הנזיקין לבין תביעה לשיפוי. בתביעות שיפוי עצמאיות בהקשר הנזיקי מתחיל מירוץ ההתיישנות רק עם תשלום בפועל. מועד תחילת מירוץ ההתיישנות של תביעת שיפוי, לא יכול להיות, איפוא, קודם למועד מתן פסק-הדין בתביעה הנזיקית
- (100)320

9. אין די בכך שהתובע יטען כי אינו יודע את זהות הנהג האחראי, אלא עליו להראות ששקד במידה סבירה על איתורו, ללא הצלחה (108)320
10. גם במקרים בהם עסקינן בפגיעה קלה מאוד, על הנפגע לבקש את פרטי הנהג והרכב- גם אם בסופו-של-יום יוברר כי לא נגרם נזק העולה כדי "נזק גוף" (122)320
11. היות וקיימת מבטחת למכונית איסוזו, מנורה, החבה יחד ולחוד בפיצויו של התובע מכוח סעיף 3(ב) לחוק הפלת"ד, ממילא קרנית לא צריכה להיכנס לתמונת הפיצוי מכוח סעיף 12(א) לחוק (129)320

321	פרק 11: הסדר הפיצויים בחוק
322	1. נזקים ממוניים
322	1.1 אובדן כושר השתכרות
322	1.1.1 דרך חישוב אובדן כושר השתכרות
326	1.1.2 הפסד פנסיה
326	1.1.3 היוון
327	1.2 הילכת השנים האבודות
	1.2.1 תחולת הלכת "השנים האבודות" על
330	תביעות פיצויים של נפגעי תאונות דרכים
337	1.3 חישוב הפיצויים על-פי סעיף 4 לחוק הפיצויים
340	1.4 הוצאות רפואיות וסיעודיות
343	1.5 עזרת צד ג'
347	1.6 דיור
347	1.7 ניידות

349	1.8 שיקום מיני
350	1.9 מיזוג-אוויר מלא לחום וקור
350	2. נזקים לא ממוניים
350	2.1 כאב וסבל
355	2.2 קיצור תוחלת חיים
357	3. מות הנפגע
357	3.1 תביעת העזבון
359	3.1.1 פיצוי העזבון אבדן הכרה טרם המוות
361	3.2 תביעת תלויים
363	3.2.1 חישוב נזקי התלויים
366	3.2.2 גיל התמיכה בילדים
372	3.2.3 נישואין מחדש
375	3.2.4 סיכוי בני הזוג להתגרש
379	3.2.5 חברי קיבוץ בתלויים
381	3.2.6 תלויים כורשים
387	פרק 12: שכר-טרחת עורך-דין
393	1. הפסקת הייצוג באמצע ההליך
	2. כאשר חוייב צד להליך בתשלום הוצאות ושכר-טרחת עורך-דין בעניין בקשות ביניים בתיקים המוגשים על-פי חוק הפלת"ד, לא יקוזזו אלה משכר טרחת עורך-דין ומההוצאות שיקבעו בסיום ההליך כולו
(14)394	
	3. תביעה כספית לקבלת החזר שכר-טרחה שנגבה בניגוד להסכם או נגבה שלא כדין
(21)394	

	4. הבחנה בין תביעה למול חברת הביטוח לבין תביעה למול המוסד לביטוח לאומי. מדובר בשתי תביעות נפרדות, המצדיקות גביית שכר-טרחה נפרד	(33)394
	5. פסיקת הוצאות שכר-טרחת עורך-דין בסכום הנמוך מהתעריף המינימאלי	(46)394
395	פרק 13: גמול והחזר הוצאות (סעיף 13א לחוק)	
247	מפתח ספרים ומאמרים	

